

DOI: [10.54597/mate.0037](https://doi.org/10.54597/mate.0037)

Koponiczné Györke, D., Szabó, K. (2022): Az Európai Unió élelmiszerre vonatkozó jogszabályai.
In: Srečec, S., Csonka, A., Koponiczné Györke, D., Nagy, M. Z. (szerk.):
Élelmiszerláncok menedzsmntje. Gödöllő: MATE Press, 2022. pp. 166–179.
(ISBN 978-963-623-026-5)

11. FEJEZET

Az Európai Unió élelmiszerre vonatkozó jogszabályai

Szerzők:

Koponiczné Györke Diána ORCID [0000-0003-1367-3741](https://orcid.org/0000-0003-1367-3741), Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem
Szabó Kinga ORCID [0000-0002-0691-4730](https://orcid.org/0000-0002-0691-4730), Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem

11.1. Közös Agrárpolitika

A Közös Agrárpolitika (KAP) kialakulásának kezdete a Római Szerződést (RSz) megelőző messinai konferenciához (1955) köthető. Az alapító tagállamok számára itt merült fel először az egységes, közös piac ötlete. Így a Római Szerződés megkötésekor 1957-ben megfogalmazásra kerültek az induló KAP céljai is. Kezdetben a támogatási rendszer egésze ezeknek a céloknak volt alárendelve. A későbbi KAP céljait az RSz 39. cikkelye rögzítette^[1]:

1. a mezőgazdasági termelékenység növelése a technológia fejlesztésével, a termelés észszerű növelésével és az optimális eszközfelhasználással – különös tekintettel a foglalkoztatás növelésére;
2. méltányos jövedelemszint biztosítása a mezőgazdaságból élők számára;
3. a mezőgazdasági termékek piacainak stabilizálása;
4. az élelmiszer-ellátás biztonságának megteremtése;
5. és annak biztosítása, hogy a fogyasztók reális áron jussanak élelmiszerhez.

A fenti célok elérésével a két legnagyobb kihívást igyekeztek kezelni az agrárpolitikusok: megteremteni a belső piacon az önellátást az alapvető mezőgazdasági termékekből, és érdemi választ adni a vidéki közösségek alapvető problémáira, amelyekre a szétaprózódott termékszerkezet, a termelési nehézségekből adódó elvándorlás, és az ennek következtében kialakult munkaerőhiány volt a jellemző.

Az 1958-as stesai konferencián az Európai Gazdasági Közösség tagállamainak mezőgazdasági miniszterei, valamint az ágazat szereplői megállapodtak a KAP koncepcionális elemeiben. Így a Római Szerződésben általánosan megfogalmazott célok a közös piaci szervezetek három alapelveiben konkretizálódtak:

1. a mezőgazdasági piacok egységességének elve,
2. a közösségi preferencia elve,
3. a pénzügyi szolidaritás elve.

A piacok egységességének elve megteremtette a teljesen szabad áruforgalmat a hat alapító tagállam között. Ennek természetesen voltak járulékos elemei is, mint az egységes ár- és versenyszabályozás, az összehangolt igazgatási és egészségügyi rendszer, vagy a közös külkereskedelm-politika^[2].

A stresai konferencia lezárultát követően kapott megbízást Sicco Mansholt, mezőgazdasági biztos, hogy dolgozza ki a KAP részleteit. Az általa kidolgozott rendszer – amelyet a tanács 1962-ben hosszas vitákat követően fogadott el – alapját a garantált árak, és a közös finanszírozás jelentette. A KAP lett így az Európai Gazdasági Közösség első, és sokáig egyetlen teljesen integrált politikája.

A közös agrárpolitika szabályozásának fő területei az alábbiakban foglalhatók össze^[3]:

1. közös piac- és árpolitika: mivel a hat tagország nemzeti agrárpolitikái nagymértékben különböztek egymástól, elengedhetetlen volt a rezsimek összehangolása. A közös piacszervezés vált így a KAP első (és 2000-ig egyetlen) pillérévé;
2. a mezőgazdasági struktúrapolitika célja a mezőgazdasági termelés modernizálása a technológiák fejlesztésével, az üzemméretök növelésével, és a mezőgazdasági szakképzés támogatásával;
3. a tagországokra vonatkozó jogszabályok harmonizálása a közegészségügy, az állat- és növényegészségügyi kérdések, az adóztatás, a minőség és a termékjelölés területén.

A KAP piaci szabályozásának alapját a Közös Piaci Szervezetek adják. Ezek célja az, hogy a mezőgazdasági termékek piacait hosszú távon szabályozzák és stabilizálják. Működésük alapja az az elv, hogy a belső piaci áraknak mindig magasabbnak kell lenniük, mint a világpiaci árak, ezzel biztosítva azt, hogy mindig elegendő mennyiségű élelmiszer álljon rendelkezésre. A Közös Piaci Szervezetek alapját az intervenciók felvásárlások rendszere, illetve a kül- és belpiaci szabályozás adta.

A fenti célok és elvek alapján kialakult egy olyan agrárpolitika, amely a világpiaci áraknál magasabb belső piaci árakon alapult. A magas belső piaci árak stabilizálták a mezőgazdasági piacok működését, kiszámíthatóságot hoztak az ágazatba. Ezzel párhuzamosan nőtt a mezőgazdasági kínálat, növekedett az élelmiszer-biztonság. A kockázatoknak kitett ágazatban nőtt a termelők jövedelme, ami befektetésekhez, modernizációhoz, és a termelékenység – így az élelmezésbiztonság – növekedésének irányába hatott.

A mezőgazdasági termékek és élelmiszerek minőségére irányuló közös szabályozás a megalakulása után azonnal megkezdődött. A tagállamok eltérő élelmiszer-biztonsági, -minőségi követelményei az áruk szabad áramlásának korlátját, gyakorlatilag a *technikai akadályát* képezték. Az élelmiszerek műszaki-minőségi követelményeire vonatkozó egységes szabályozás kialakítása nagyon hosszadalmas folyamat volt. Egy-egy közösségi jogszabály kidolgozása éveket vett igénybe, mivel a Tanácsban egyhangú döntésre volt szükség^[3]. Természetesen, ha egy tagország attól tartott, hogy az adott szabályozás a saját gazdaságában hátrányos lesz, akkor megakadályozhatta a javaslat elfogadását.

Néhány termékre és termékcsoporthoz elkészült az összetételre és az előállítási eljárásra vonatkozó, ma is érvényes irányelv. A termékjelölésnek ezt a szabályozási módját *vertikális szabályozásnak* nevezzük. A szabályozott termékek például: kakaó, csokoládé, egyes cukorféleségek, gyümölcslevek, dzsemek, lekvárok, gyorsfagyasztott zöldség és gyümölcs, ásványvizetek, kávékivonatok.

Az élelmiszerek termékfajtától független *horizontális szabályozása* kezdettől fogva a fogyasztók egészségvédelmét és biztonságát szolgálja. A horizontális szabályozások valamely termékcsoporthoz vagy a termékek összességére vonatkoznak: például az adalékanyagok tisztaságára, az élelmiszerekkel érintkező anyagokra és tárgyakra, az élelmiszerek jelölésére, a hatósági élelmiszer-ellenőrzésre, különleges táplálkozási célú élelmiszerekre, a biotechnikai eljárással létrehozott génmódosított (GMO) növényi termékekre^[3].

11.2. Codex Alimentarius

A nemzetközi élelmiszertörvény, azaz a Codex Alimentarius a fogyasztók, az élelmiszer-előállítók, a feldolgozók, a nemzeti élelmiszer-ellenőrző hatóságok és a nemzetközi élelmiszer-kereskedelelem számára az egész világon elfogadott közös hivatkozási alap. A szabványosítási szervezetet 1962-ben hozta létre az ENSZ két szakosított szervezete, az Élelmezési és Mezőgazdasági Világszervezet (Food and Agriculture Organization, FAO) és az Egészségügyi Világszervezet (World Health Organization, WHO). Az ENSZ szabványosító programjának a céljai:

- a fogyasztók egészségének védelme és a tisztességes kereskedelem biztosítása,
- a nemzetközi szervezetek szabványosítási tevékenységének elősegítése,

- a szabványosítási tevékenység prioritásainak meghatározása, kezdeményezése és irányítása a megfelelő szervezeteken keresztül,
- regionális és nemzetközi szintű szabványok kidolgozása, ahol lehetséges együttműködés más nemzetközi szabványosítási szervezetekkel,
- szabványok megjelentetése.

A Codex Alimentarius tagja lehet minden olyan ország, amely tagja valamelyik ENSZ-szervezetnek, a FAO-nak és/vagy a WHO-nak. A tagok száma jelenleg (2023) 189 ország és az EU, egyedüli szervezetként. Szavazati joggal csak a tagországok rendelkeznek, de a szabványosítási munkában tanácskozási joggal több, mint 200 egyéb szervezet is részt vesz.^[URL 1]

11.2.1. A Codex Alimentarius dokumentumai

A Codex Alimentarius szabványok, jó gyakorlatok és útmutatók gyűjteményéből áll. A kódex dokumentumai közé tartoznak a *meghatározott termékekhez kapcsolódó szabványok*, amelyek egy-egy termék jellemzőit, minőségi paramétereit írják le. A legtöbb termékpálya rendelkezik szabványokkal, de a szabályozás nem terjed ki minden termékcsoporthoz. A legfontosabb szabályozott csoportok a következők:

- cereáliák és származékaik (pl. növényi fehérjék);
- zsírok és olajok;
- halak, halászati termékek;
- friss gyümölcsök, zöldségek;
- tartósított és gyorsfagyasztott gyümölcsök, zöldségek;
- gyümölcslevek;
- húsok és húskészítmények;
- tej és tejtermékek;
- cukor, kakaó termékek, csokoládé és más termékek;
- természetes ásványvíz.

Másrészt léteznek *általános, horizontális szabványok*, amelyek szintén tartalmazhatnak termékspecifikus szabványokat is. Az általános szabványok közé tartoznak az adalékanyagok felhasználására vonatkozó szabványok, a toxinok és szennyezőanyagok maximális értékét meghatározó szabványok is. A vizsgálati és minztavételi szabványokat szintén szabványokban írják elő.

Gyakorlati szabványok (Code of Practice) írják le az élelmiszerlánc egészében, vagy egy-egy területén (pl. előállítás, szállítás, étkeztetés) alkalmazandó fontos eljárásokat. Ezek közül az egyik legismertebb és talán legfontosabb az élelmiszer-higiéniára vonatkozó dokumentum, a HACCP.

A Codex Alimentarius Bizottság *útmutatókban* (Guidelines) rögzíti az élelmiszerlánc egyes területein érvényes elveket és politikákat (pl. esszenciális tápanyagok élelmiszerhez adása), illetve a politikák megvalósítását (pl. bioélelmiszerek jelölése).^[URL 2]

11.2.2. A Codex Alimentarius szervei

A *Főbizottság* (Commission) a Codex legfőbb, döntéshozó szerve. Az elérendő célokat, meghatározandó elveket és a konkrét, szabványalkotási munka kereteit határozza meg. Ilyenek a hosszú- és középtávú stratégia és tervek, konkrét dokumentumok kidolgozásának, illetve a szakbizottságok által kidolgozott anyagoknak a jóváhagyása. Hasonlóan az ENSZ Közgyűléséhez nem kinevezett tagokból áll, hanem a tagországok képviselőinek évente egyszer tartott gyűlése. Rendszerint Rómában vagy Genfben ülésezik. A Főbizottság ülésein a delegáltak mellett megfigyelő szervezetek is részt vehetnek.

A Főbizottság ülései között időszakban a *Végrehajtó Bizottság* (Executive committee) irányítja, felügyeli a konkrét munkát. Tagjait választják vagy kinevezik. Szükség szerint ülésezik, előkészíti a Főbizottság üléseit. Tagjai a Főbizottság elnöke és helyettesei, a regionális koordinációs szakbizottságokat (hat ilyen szakbizottság van) vezető úgynevezett regionális koordinátorok és egy-egy tag a világ hét fő térségéből.

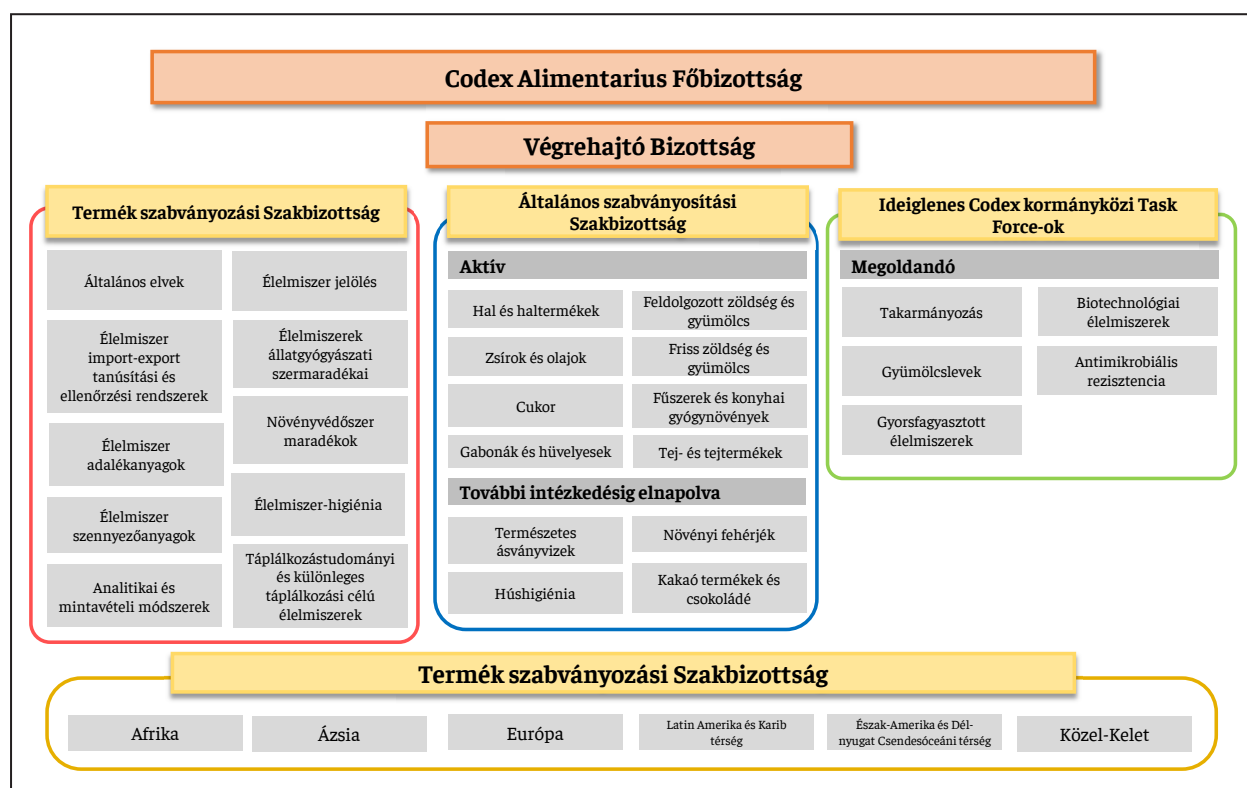
A FAO székhelyén, Rómában a *Titkárság* fogja össze a sok helyszínen működő operatív tevékenységeket. Feladata, hogy az egyes szakbizottságok munkája közötti súrlódásokat orvosolja, és biztosítsa, hogy az egyes dokumentumok és eljárások megfeleljenek a Codex szigorúan rögzített eljárásrendjének (Procedural Manual).

A Codex dokumentumainak kidolgozása a világ számos országában, különböző testületekben zajlik (1. ábra). Az *Általános Szakbizottságokban* (General Subject Committees) a horizontális, az élelmiszerlánc egészét érintő témákkal foglalkoznak (ezért szokták horizontális szakbizottságoknak is nevezni őket). Jelenleg 10 ilyen szakbizottság van. A szakbizottságok működtetését egy-egy tagország vállalja. A házigazda ország adja a szakbizottságok titkárságait, szervezi az évenkénti üléseket. A szakbizottságok tesznek javaslatot a kidolgozandó dokumentumokra, és a Főbizottság egyetértése esetén elvégzik azok kidolgozást. A Termék Szakbizottságok annyiban térnek el az általános szakbizottságoktól, hogy ezekben egy-egy termékcsoporthal foglalkoznak, ezért vertikális bizottságoknak is hívják őket.

A *Termék Szakbizottságok* azt követően, hogy kialakították egy termék szabályozását, úgynevezett alvó bizottságokká alakulnak át. (Ezzel szemben az Általános szakbizottságok munkája folyamatos.) Jelenleg négy aktív termék szakbizottság segíti a Codex munkáját: Zsírok és Olajok Codex Szakbizottság, Hal és Haltermékek Codex Szakbizottság, Friss Gyümölcs és Zöldség Codex Szakbizottság, valamint a Fűszernövények Codex Szakbizottság.

Az *Ideiglenes Kormányközi Célbizottságok* (Ad hoc Intergovernmental Task Forces) abban különböznek a szakbizottságoktól, hogy mandátumuk meghatározott időre (5 év), és csak előre meghatározott dokumentumok létrehozására szól.

Hat térségi *Koordinációs Szakbizottság* működik annak érdekében, hogy a különböző fejlettségű és kultúrájú térségek érdekeinek kifejezését és érvényre juttatását segítse. Ez alapvetően egy kétirányú tevékenység. Az egyes koordinációs szakbizottságoknak egyrészt lehetőségük van a Codexben folyó munkát a saját érdekeik szerint befolyásolni, másrészt önálló, a saját térségükre vonatkozó dokumentumokat dolgozhatnak ki.^[URL 3]

1. ábra. A Codex Alimentarius szervezeti felépítése
 Forrás: Codex Alimentarius Commission Procedural Manual^[4]

11.2.3. A Codex Alimentarius munkarendje

Tekintettel arra, hogy a Codex alapelve a konszenzusra történő törekvés, a dokumentumok kidolgozása hosszadalmas és bonyolult folyamat. Minden esetben az a cél, hogy olyan szabályozást kell alkotni, ami a világ minden térségének, a Codex tagországainak, és ezek tudományos eredményeinek, fogyasztóinak, gyártóinak egyaránt elfogadható.

Az eljárási rendben pontosan leírt munkamenet a szakmailag illetékes szakbizottságtól indul ki. A szakbizottság javaslatot tesz a Végrehajtó Bizottságnak a munka beindítására. Ezt követően a következő munkafolyamatok zajlanak:

1. A Főbizottság vagy a Végrehajtó Bizottság megvizsgálja, hogy a Codex-kritériumoknak és -prioritásoknak megfelel-e a javaslat, és pozitív döntés esetén engedélyezi a munkát.
2. A Szakbizottsági ülésen a feladatra jelentkező tagország szakértői elkészítik a dokumentum első tervezetét (proposed draft standard).
3. Az első tervezetet a Titkárság megküldi minden tagországnak, és az adott szakbizottság munkájában résztvevő megfigyelő szervezetnek véleményezésre.
4. A Szakbizottság ülésén megtárgyalják a tervezetet. Itt döntenek felmerülő észrevételekről, amelyek alapján a Titkárság módosítja az első tervezetet.
5. A Szakbizottság az első tervezetet benyújtja a Főbizottságnak, aki (ha az megfelel a Codex elveknek, szabályoknak) azt tervezetté (draft standard) nyilvánítja, és a további munkát engedélyezi.
6. A tervezetet a Titkárság ismét megküldi véleményezésre a tagországoknak és megfigyelő szervezeteknek. Ha a tervezet témája ezt szükségesé teszi, akkor az érintett Codex Általános Szakbizottságok (pl. jelölés, analitika, higiénia) véleményét is kikérik.
7. Ismét a Szakbizottság ülése tárgyal az írásban megküldött, valamint az ülésen felmerült véleményekről, és ezzel a tervezet tárgyalását befejezi, azt jóváhagyásra a Főbizottságnak benyújtja.
8. A Főbizottság határoz a tervezetről. Ha elfogadja szabvánnyá, a dokumentum a Codex Alimentarius dokumentum rendszer részévé válik.^[4]

A fenti mellett létezik egy *gyorsított eljárási rend* is, aminek előfeltételek a dokumentum sürgőssége, és az első tervezet során a szövegről kialakított teljes konszenzus.

Az eljárási rend lehetővé teszi, hogy a szakbizottság a dokumentum egy-egy problémájának megoldására szűkebb (a vitában leginkább érintett néhány tagállamból álló) *munkacsoportot* (Working Group) hozzon létre.

11.3. Az uniós jogi szabályozás legfontosabb elemei

Az Európai Unióban a közös cselekvés egyik fontos alapköve a különböző tagállami szabályok és rendelkezések összehangolása. Ezt a folyamatot nevezzük jogharmonizációnak, mely elsősorban a különböző, úgynevezett másodlagos jogszabályokon keresztül valósul meg. A másodlagos jogszabályok a rendeletek, irányelvek, határozatok, ajánlások és vélemények. Ezeket a jogszabályokat a különböző uniós intézmények alkotják meg és fogadják el, típusuktól függően kötelező érvénnyel bírnak tagállamokra, vagy akár közvetlenül az uniós polgárokra is.

Az Európai Unió tehát sokrétű jogi tevékenységével megteremtette az élelmiszer-biztonság koherens működésének alapjait. Jelen fejezet az élelmiszer-biztonsággal kapcsolatos uniós jogszabályokat tekinti át részben fontossági, részben kronologikus sorrendben.

11.3.1. Az élelmiszer-biztonságról szóló Fehér Könyv

A Fehér Könyv mint dokumentumtípus eredetileg olyan kiadványt jelent, melyben egy konkrétan körülhatárolt témában gyűjtik össze egy intézmény vagy szervezet hivatalos álláspontját. Az uniós szóhasználatban a Fehér Könyvek olyan dokumentumok, melyek egy bizonyos, stratégiaileg fontos témára fókuszálnak, és az EU ezzel kapcsolatos javaslatait és intézkedéstervezeteit gyűjtik össze. Céljuk a vitaindítás.

Az élelmiszer-biztonságról szóló Fehér Könyv 2000-ben jelent meg^[5]. Fő indoka az volt, hogy az Európai Bizottság kulcsfontosságú területként nevezte meg az élelmiszer-biztonság legmagasabb szintjét, felismerte, hogy az egységes piac megvalósulásával és az Unió bővítéseivel az ellátási lánc mindennél összetettebbé válik. Ennek megfelelően gyökeresen új megközelítésre volt szüksége az integrációnak, hatékony szabályozási környezetre, kockázatkezelésre és ellenőrzési rendszerre.

A Fehér Könyv alapelveként tekint az átfogó és integrált szemléletmódra, a „termelőtől a fogyasztóig” terjedő megközelítésre. Fontos kiindulópont a felelőségek tisztázásának elve, a takarmány és az élelmiszer nyomonkövethetősége, az átláthatóság, a kockázatelemzés és elővigyázatosság, illetve a monitoring. Már a Fehér Könyv megfogalmazza, hogy létre kell hozni egy riasztási rendszert, egy élelmiszer-biztonsági hatóságot, és el kell fogadni egy átfogó élelmiszer-biztonsági rendeletet.

A dokumentum kiemelt fontosságot tulajdonít a kutatásnak, az elemzéseknek, a tudományos együttműködésnek és hálózatoknak. Külön fejezetben foglalkozik az ellenőrzés kérdésével, a fogyasztók tájékoztatásával és a nemzetközi együttműködésekkel. Részletes, 84 tételből álló akciótervet dolgoz ki az élelmiszer-biztonság javítása érdekében. Minden intézkedéshez célokat és határidőket rendel.

Jelen fejezet a Fehér Könyv elképzelései közül az általános élelmiszerjogi rendelettel, az Európai Élelmiszerbiztonsági Hatósággal és riasztási rendszerrel foglalkozik részletesebben.

11.3.2. A 178/2002/EK – azaz az úgynevezett általános élelmiszerjogi rendelet

A bemutatni kívánt rendelet hivatalos nevén az Európai Parlament és a Tanács 178/2002/EK rendelete (2002. január 28.) az élelmiszerjog általános elveiről és követelményeiről, az Európai Élelmiszer-biztonsági Hatóság létrehozásáról és az élelmiszer-biztonságra vonatkozó eljárások megállapításáról. Ahogyan az nevéből kitűnik, célja, hogy a korábban ismertetett Fehér Könyvben felvetett igényekre válaszul átfogó szabályozást biztosítson a vizsgált területnek. Rendelkezései kiterjednek az élelmiszerekre és a takarmányokra vonatkozó előírásokra az Európai Unió és a tagállamok szintjén egyaránt. Szabályozása felöleli a fent nevezettek termelésének, feldolgozásának és forgalmazásának minden szakaszát, de nem vonatkozik a saját fogyasztásra szánt termékekre (178/2002/EK 1. cikk). A rendelet pontosan definiálja az élelmiszer fogalmát: „*minden olyan feldolgozott, részben feldolgozott vagy anyagot, vagy terméket jelent, amelyet emberi fogyasztásra szánunk, illetve amelyet várhatóan emberek fogyasztanak el*” (178/2002/EK 2. cikk).

A rendelet általános célja, hogy biztosítsa az emberi élet és a fogyasztói érdekek magas szintű védelmét. Alapelvei a kockázatelemzés, az elővigyázatosság elve és a fogyasztók érdekeinek védelme. Az elővigyázatosság elvének értelmében ott, ahol felmerül annak a gyanúja, hogy egy élelmiszer egészségkárosító lehet, ott az Európai Unió arányos és gyors intézkedéseket hoz meg. Ehhez kifinomult kockázatelemzési rendszerre van szüksége, melynek elemei a kockázatértékelés és a kockázatkezelés. Mindkettőben a később ismertetni kívánt Európai Élelmiszerbiztonsági Hatóság van az Európai Bizottság segítségére mint hiteles szakértő testület. A fogyasztói érdekvédelem részeként az Unió megakadályozza, hogy a fogyasztók áldozatul essenek megtévesztő gyakorlatnak, élelmiszer-hamisításnak vagy egyéb megtévesztő módszereknek (178/2002/EK 5–8. cikk).

A jogszabály értelmében nem biztonságos élelmiszer nem hozható forgalomba. A nem biztonságos azt jelenti, hogy egészségre ártalmas vagy emberi fogyasztásra alkalmatlan. Biztonság tekintetében figyelembe kell venni azt a tényt is, hogy egy élelmiszer esetleg csak a fogyasztók egy csoportjára nézve hordoz káros hatásokat magában. A szabályok szinte teljesen azonosak a takarmányok esetében is: a takarmány nem biztonságos, ha kiderül, hogy az emberek vagy az állatok egészségére ártalmas, vagy az élelmiszer-termelés céljára tartott állatokból előállított élelmiszer emberi fogyasztás céljára nem biztonságos. Szükséges a fenti szabályok ellenőrzése és betartatása az élelmiszerlánc teljes egészében, ezért a rendelt előírja, hogy a termelés, feldolgozás és forgalmazás minden szakaszában biztosítani kell minden anyag útjának nyomonkövethetőségét. Az Unió kötelezettségeket ró az élelmiszer- és takarmányipari vállalkozókra, hogy gondoskodjanak arról, hogy termékeik maradéktalanul feleljenek meg az előírt követelményeknek. Amennyiben a vállalkozó úgy véli, hogy egy élelmiszer vagy takarmány nem felel meg az elvárásoknak, úgy haladéktalanul informálnia kell a hatóságokat, és kezdeményezni kell a termék kivonását a piacról. Mindezekon felül az élelmiszeripari szereplőknek teljes együttműködési kötelezettsége van a hatóságokkal. A tagállamoknak pedig feladata az

élelmiszerjog betartatása és az ellenőrzés megszervezése. Az élelmiszer akkor is biztonságos, ha az Unión kívülről érkezik, mivel az Unió területére behozott élelmiszernek és takarmánynak is meg kell felelnie az élelmiszerjog követelményeinek, vagy azoknak a feltételeknek, amelyek az EU által elismerten egyenértékűek az uniós jogszabály rendelkezéseivel (178/2002/EK 11–21. cikk).

A rendeletben külön fejezet foglalkozik a válságkezeléssel és a szükséghelyzetekkel. Tételesen felsorolja, mely intézkedéseket lehet megtenni szükséghelyzet esetén: a szóban forgó élelmiszer vagy takarmány forgalomba hozatalának felfüggesztése, rájuk vonatkozó különös feltételek meghatározása. Ezeket mind az Unión belüli, mind a harmadik országokból érkező termékek esetén megtehetik. Az azonnali reakciókon túl a rendelet előírja az Európai Bizottság és az Európai Élelmiszerbiztonsági Hatóság (EFSA) számára, hogy általános válságkezelési tervet készítsen (178/2002/EK 53. 57. cikk).

Az ismertetett rendelet hozta létre az Európai Élelmiszerbiztonsági Hatóságot és az Európai Unió élelmiszer- és takarmánybiztonsági riasztási rendszerét (RASFF) is. Ezekről bővebben az intézményeket bemutató 11.4. fejezetben lesz szó.

11.3.3. Egyéb jogszabályok

Amint láthattuk az 178/2002/EK rendelet csupán az általános, de nagyon fontos keretét adja meg az élelmiszer-biztonság jogi szabályozásának. A fejezet készítésének időpontjában az uniós jogszabályok gyűjteménye 3688 különböző dokumentumot tartalmaz a témával kapcsolatban.

1. táblázat. Az élelmiszer-biztonság témájában elfogadott uniós dokumentumok

Dokumentum típusa	db
Jogi aktus	1819
Nemzetközi megállapodás	314
Előkészítő dokumentum	567
Parlamenti kérdés	878
Ítélezési gyakorlat	78
EFTA-dokumentum	8
Egyéb	24
ÖSSZESEN	3688

Forrás: [Eur-lex.europa.eu](http://eur-lex.europa.eu)^[URL 4] alapján saját szerkesztés

Az élelmiszer-biztonság témakörével foglalkozó szabályok nagyon sokrétűek és a fenti táblázatból is kitűnik, hogy több ezer szabályról beszélünk, így azt célszerű bemutatni, hogy mely témákat érintik az elfogadott dokumentumok.

Az anyagok három nagy téma köré csoportosulnak: élelmiszerek, állategészségügy és növényegészségügy.

Élelmiszerek

Az élelmiszerekre vonatkozó általános szabályok az élelmiszerek forgalmazására, tájékoztatásra, a különböző termékek engedélyezésére és Unióba való behozatalára vonatkoznak. Meghatározzák az élelmiszerekben előforduló egyes elemek szintjének ellenőrzésére szolgáló mintavételi és vizsgálati módszereket. Számtalan jogszabály foglalkozik az élelmiszerek címkézésével és a tápérték jelölésével, külön szabályok vonatkoznak a különböző élelmiszer-csoportokra, mint például gyümölcsök, gyorsfagyasztott élelmiszerek. Nagy hangsúlyt fektet az Európai Unió az étrend-kiegészítők, a természetes ásványvizek, illetve a meghatározott csoportoknak szánt élelmiszerek (gyógyászati célú élelmiszerek, tápszerek stb.) szabályozására is. Külön kategóriát alkotnak az úgynevezett új élelmiszerek. Léteznek elfogadott jogszabályok a tápanyag-összetételre és egészségre vonatkozó állításokról szintűgy, mint az élelmiszer-javító anyagokról (pl. adalékok, füstaromák, enzimek). A jogszabályok egy része a biológiai, másik része a kémia biztonsággal foglalkozik. Ezekhez a kategóriákhoz tartoznak például az élelmiszer-higiéncia, az élelmiszer-besugárzás, a szennyező anyagok, az élelmiszerekbe kerülő egyéb anyagok vagy a húsok hormontartalmával foglalkozó előírások is. Az élelmiszer-termelés sza-

bályozásánál foglalkozik az Unió a takarmányokra vonatkozó előírásokkal, mint pl. a takarmányhigiénéiával, a takarmány-adalékanyagokkal, a gyógyszeres takarmányokkal és a géntechnológiával módosított takarmányokkal is^[URL 5].

Állategészségügy

Az élelmiszer-biztonság fontos előfeltétele, hogy az emberi fogyasztásra szánt állatok egészsége és jóléte kellő részletességgel legyen szabályozva, ezzel minimálisra csökkentve a kockázatot. Az állategészségügyi szabályok ennek megfelelően az alábbi releváns témákkal foglalkoznak: zoonózis, állatbetegségek (afrikai lópestis, sertéspestis, száj- és körömfájás, madárinfluenza, kéknyelv-betegség, fertőző szivacsos agyvelőbántalmak), az agrár-élelmiszerláncra vonatkozó uniós szabályok végrehajtása vagy a hatósági ellenőrzések rendszere. Az Európai Unió elfogadott egy állatjóléti rendelet is, melynek szabályai kiterjednek a tenyésztésre, a szállításra és az állatok vágására is. Külön szabályok vonatkoznak az élő állatok és állati termékek kereskedelmére és behozatalára egyaránt. Ennek részeként szabályokat alkottak az állategészségügyi határellenőrzésről is^[URL 6].

Növényegészségügy

A növényegészségügyi előírásoknak három nagy csoportja hozható kapcsolatba az élelmiszer-biztonsággal. Ezek:

- géntechnológiával módosított szervezetekre vonatkozó jogszabályok,
- növényvédő szerekre vonatkozó jogszabályok,
- növényegészségügy és biológiai biztonsággal kapcsolatos szabályozás^[URL 7].

A részletszabályok megismeréséhez az Európai Unió jogszabály-adatbázisát érdemes segítségül hívni, mely napra készen és részletes keresési feltételeket biztosítva igazít el minket a szabályok között^[URL 8].

11.4. Az élelmiszer-biztonság uniós intézményrendszere

Az élelmiszer-biztonságról szóló Fehér Könyv elképzelései alapján az előző fejezetben bemutatott 178/2002/EK rendelet létrehozta az Európai Élelmiszerbiztonsági Hatóságot (European Food Safety Authority – EFSA) és rendelkezett egy riasztási rendszer felállításáról is. A következő alfejezetekben ezeket az intézményeket mutatjuk be.

11.4.1. Európai Élelmiszerbiztonsági Hatóság (EFSA)

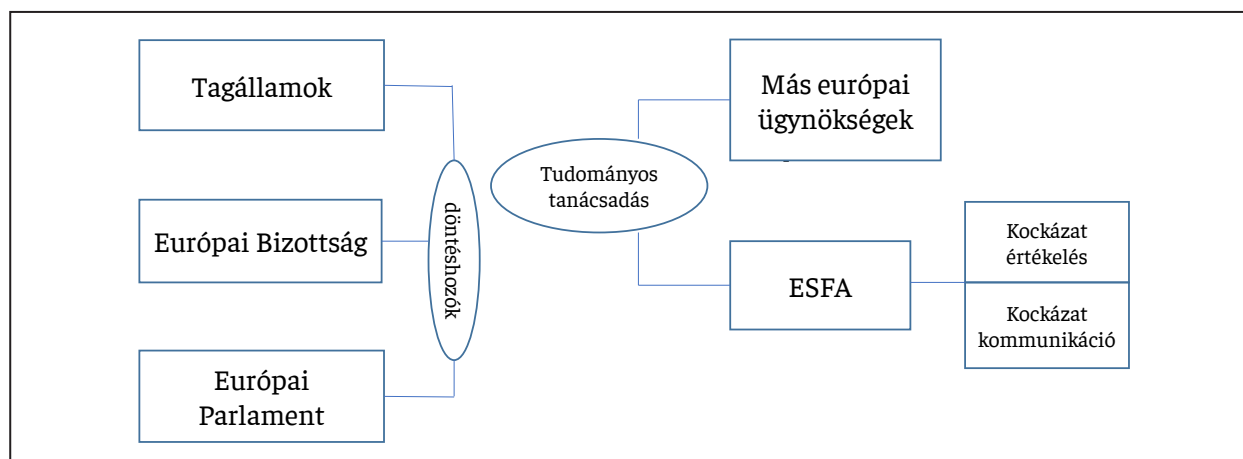
Európai Élelmiszerbiztonsági Hatóságot az általános élelmiszerjogi rendelet hozta létre. Fő feladata tudományos tanácsokat adni és tudományos szakmai segítséget nyújtani az Európai Unió döntéshozói számára az EFSA hatáskörébe tartozó területeken. Ezen kívül információkat gyűjt és szolgáltat, adatokat gyűjt és elemmez. Ezzel teszi lehetővé az élelmiszerek és takarmányok biztonságát befolyásoló kockázatok leírását és a nyomon követést (178/2002/EK 22. cikk). Székhelye Olaszországban, Parmában található. Az EFSA hatáskörébe tartozó területek:

- élelmiszer- és takarmánybiztonság,
- táplálkozás,
- állategészségügy és -jólét,
- növényvédelem,
- növényegészségügy^[URL 9].

A rendeletből kitűnik, hogy a Hatóság feladata tudományos jellegű. Hitelességét a kötelezően előírt függetlensége is biztosítja. Tevékenysége öt nagy feladat köré csoportosítható:

1. tudományos adatgyűjtés és elemzés,
2. tudományos szakvélemények készítése,
3. tájékoztatás,

4. együttműködés más uniós intézményekkel és nemzeti hatóságokkal,
5. a bizalom növelése az élelmiszer-biztonsági rendszerben.

2. ábra. A Hatóság kapcsolata az uniós intézményekkel és a tagállamokkal

Forrás: EFSA alapján^[6]

A Hatóság fő szervei az Igazgatótanács, az Ügyvezető igazgató, a Tanácsadó Fórum, a Tudományos Bizottság és egyéb tudományos testületek. A 2. ábra a Hatóság kapcsolatát mutatja be az uniós intézményekkel és a tagállamokkal. Jól látható az átgondolt együttműködés a különböző szervek között.

Igazgatótanács

Az Igazgatótanács 15 tagból áll, melynek négy tagja fogyasztóvédelmi szervezetből vagy az élelmiszerláncban tevékenykedő egyéb érdekképviseleti szervezetből érkezik. A tagok kinevezése négy évre szól, mely egyszer meghosszabbítható. Az Európai Unióban megszokott módon az egység vezetőjének mandátuma a szervezet mandátumának fele, azaz a tagok maguk közül két évre választanak elnököt, aki szintén újraválasztható. A testületet az elnök vagy a tagok legalább egyharmada hívhatja össze, a döntéseket többségi szavazással hozzák. Főbb feladatai a Hatóság belső szabályzatainak, pénzügyi szabályzatának és éves munkaprogramjának elfogadása. Mindezekkel az Igazgatótanács biztosítja, hogy a Hatóság az e rendeletben meghatározott feltételek szerint teljesíti küldetését és végzi feladatait (178/2002/EK 25. cikk).

Ügyvezető igazgató

Az ügyvezető igazgató egy személyben testesíti meg az egész hatóságot, annak képviselőjeként jár el. Az ő feladatai közé tartozik a napi tevékenység koordinálása, javaslatot tesz az Igazgatótanácsnak a Hatóság munkaprogramjára, költségvetésére, végrehajtja az Igazgatótanács döntéseit. Támogatja a szervezeti egységek (Tudományos Bizottság és tudományos testületek) munkáját. A költségvetés végrehajtása során az ügyvezető igazgató készíti az eredménykimutatásokat, ő dönt személyi ügyekről és felelős az Európai Parlamenttel, az Európai Bizottsággal vagy akár a tagállamokkal való kapcsolattartásért (178/2002/EK 26. cikk).

Tanácsadó Fórum

A Tanácsadó Fórum nevében is jelzett módon fő feladataként tanácsokkal látja el az ügyvezető igazgatót a feladatai ellátása során. Erre főként az éves munkaprogram elkészítésekor kerül sor. Tagjai olyan tagállami intézményeket képviselnek, melyeknek hasonló a feladata, mint az EFSA-nak. A Fórum tagjai nem lehetnek tagjai az Igazgatótanácsnak. Ennek az egységnek fontos funkciója, hogy mivel a rendelkezésre álló információk gyűjtőhelye, kulcsszerepe van a kockázatokkal kapcsolatos információcserében (178/2002/EK 27. cikk).

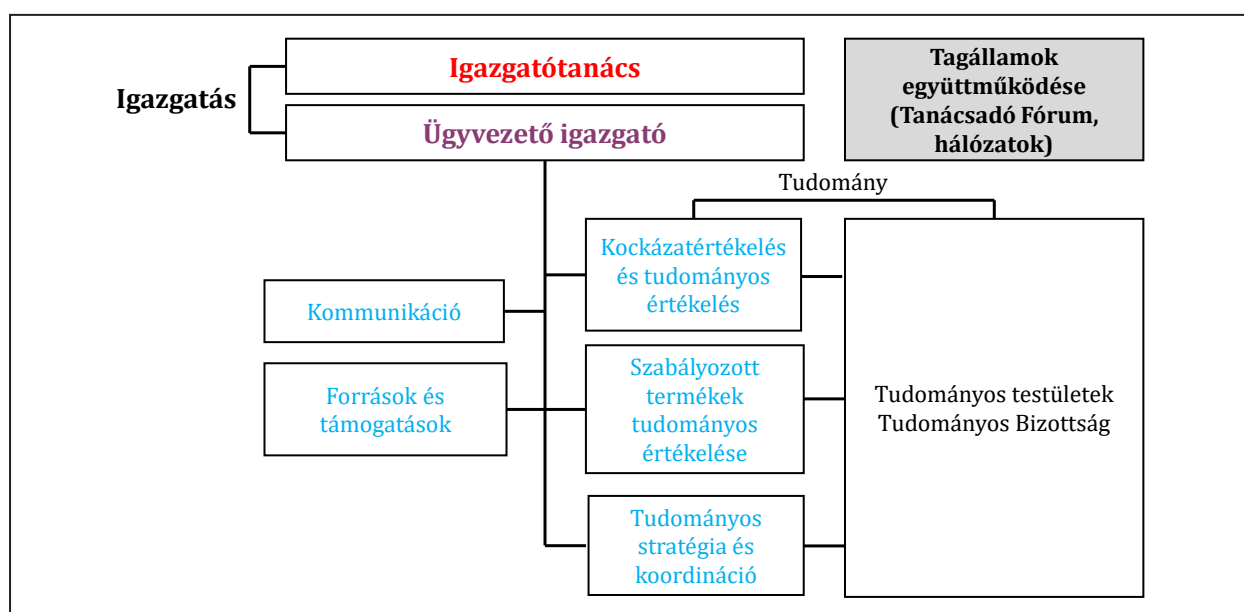
A Tudományos Bizottság és a tudományos testületek

Mind a Tudományos Bizottság, mind a tudományos testületek a fő letéteményesei a szakmai munkának, hiszen mindegyikük felelős szakvélemények készítéséért. A tudományos testületek független szakértőkből állnak. Az általános rendelet szerint az alábbi tudományos testületeket kell felállítani:

- élelmiszer-adalékanyagok és ízesítők, élelmiszeripari segédanyagok és élelmiszerrel érintkező anyagok tudományos testülete;
- állatok takarmányozására használt adalékanyagok, termékek és anyagok tudományos testülete;
- növényegészségügyi, növényvédelmi termékek és szermaradványaik tudományos testülete;
- géntechnológiával módosított szervezetek tudományos testülete;
- diétás termékek, táplálkozás és allergiák tudományos testülete;
- biológiai veszélyek tudományos testülete;
- élelmiszerláncba bekerülő szennyezőanyagok tudományos testülete;
- állategészségügy és állatvédelem tudományos testülete.

A Tudományos Bizottság tagjai a fenti tudományos testületek elnökei, illetve a tudományos testületekhez nem tartozó, hat független tudományos szakértő. A Bizottságnak egy elnöke és két alelnöke van, akit tagjaik közül választanak. Döntéseiket többségi szavazással hozzák (178/2002/EK 28. cikk).

Az EFSA egyes szerveinek egymáshoz való viszonyát a 3. ábra szemlélteti.

3. ábra. EFSA egyes szerveinek egymáshoz való viszonya

Forrás: EFSA alapján^[6]

Az ábrán látható, hogy világosan elkülönül egymástól a Hatóságon belül az igazgatási és a tudományos feladatok köre. A tudományos testületek és a Tudományos Bizottság tagságát háromévenként megújítják.

Ahogy a jogszabályi környezet bemutatásakor is láthattuk, világos feladatelhatárolás van az Európai Unióban az emberekre, az állatokra és a környezetre kiható egészségügyi és biztonsági kérdések tekintetében is. Ennek megfelelően az EFSA szorosan együttműködik más uniós ügynökségekkel, név szerint:

- Európai Gyógyszerügynökség (EMA),
- Európai Vegyi anyag-ügynökség (ECHA),
- Európai Betegségmegelőzési és Járványvédelmi Központ (ECDC),
- Európai Környezetvédelmi Ügynökség (EEA)^[URL 9].

11.4.2. Az Európai Unió élelmiszer- és takarmánybiztonsági riasztási rendszere (RASFF)

Az EU tagországokban működő, az élelmiszerekre és a takarmányokra vonatkozó gyorsriasztási rendszer (RASFF, Rapid Alert System for Food and Feed) létrehozását szintén az 178/2002/EK rendelet írta elő, bár a rendszer már 1979 óta működött hasonló formában^[URL 10]. Az idézett rendelet csupán a kereteket határozza meg, mely szerint cél egy olyan rendszer létrehozása, mely hálózatként működik, és az élelmiszerekből és takarmányokból származó, az emberi egészséget közvetve vagy közvetlenül érintő veszélyt esetén tud jelezni.

Az RASFF-en belül a riasztási lánc a veszélyt észlelőtől indul. Az információ először az Európai Bizottsághoz fut be, mely haladéktalanul értesíti erről a hálózat minden tagját. Az EFSA feladata ebben a láncolatban, hogy tudományos vagy szakmai kiegészítő információkat nyújthat annak érdekében, hogy a tagállamok minél előbb megtehessek a megfelelő kockázatkezelő intézkedéseket. Részletesebben megvizsgálva nézzük meg, milyen esetekben jelez a rendszer:

- Amikor a tagállamok korlátozzák bizonyos élelmiszerek vagy takarmányok forgalomba hozatalát, kivonják azt a piacról, vagy visszahívják azt az emberi egészség védelme érdekében;
- Amikor a tagállam olyan ajánlást vagy megállapodást köt, amelyeknek célja a kockázatot jelentő élelmiszerek és takarmányok forgalomba hozatalának és felhasználásának megelőzése, korlátozása, illetve meghatározott feltételekhez kötése;
- Amikor az Európai Unió területén valamelyik határátkelőhelyen egészségügyi kockázat miatt az illetékes hatóság visszafordít egy szállítmányt (178/2002/EK 50. cikk).

A működés részletszabályait az 2011-ben elfogadott 16/2011/EU rendelete „az élelmiszer- és takarmánybiztonsági riasztási rendszerre vonatkozó végrehajtási intézkedések megállapításáról” tartalmazza. A rendelet értelmében a RASFF tagjai az uniós tagállamokon kívül az Európai Bizottság, az EFSA és az Európai Unióval megállapodást kötött bármely csatlakozni kívánó ország, harmadik ország vagy nemzetközi szervezet. A rendszernek jelenleg Európai Unión kívüli tagja Liechtenstein, Norvégia és Svájc.

A bejelentéseket a kockázat mértéke és sürgőssége szerint négy csoportba sorolhatjuk:

1. Riasztások: legnagyobb kockázatú, haladéktalan intézkedés szükséges.
2. Tájékoztatások: nem igényel azonnal beavatkozást minden tagállamtól, mivel a kockázat még csak a bejelentő országban áll fenn.
3. Határátkelőhelyen történt visszafordításról szóló értesítések.
4. Kiegészítő értesítések: korábbi riasztásokhoz érkezett kiegészítő információk.^[URL11]

A nyilvános értesítésekből a RASFF adatbázist hoz létre, valamint az Európai Bizottság éves jelentést is készít ezekből, amelyek mindenki számára elérhetőek.

11.5. Termőföldtől az asztalig stratégia mint átfogó megközelítés

Az Európai Zöld Megállapodás meghatározza, hogy hogyan lehet Európát 2050-ig az első klímasegleges kontinenssé tenni. Ennek a megállapodásnak az egyik legfontosabb eleme a *Termelőtől a fogyasztóig stratégia a méltányos, egészséges és környezetbarát élelmiszerrendszerért* (a továbbiakban Stratégia), amely átfogóan foglalkozik a fenntartható élelmiszerrendszerek kihívásaival, figyelembe véve az egészséges emberek, társadalmak és bolygó közötti elválaszthatatlan kapcsolatot. A Stratégia szerves részét képezi az ENSZ fenntartató fejlődési céljainak elérését célzó EU Bizottsági törekvéseknek. A Bizottság álláspontja szerint a fenntartható élelmiszerrendszerre való áttérés környezeti, egészségügyi és társadalmi előnyökkel, valamint gazdasági haszonnal is jár majd. A Stratégia fókuszában egy szilárd és ellenállóképes élelmiszerrendszer megvalósítása áll, amely minden körülmények között működőképes és alkalmas arra, hogy megfelelő mennyiségű és minőségű élelmiszerhez való hozzáférést biztosítson az emberek számára.

Több évtizedes szakpolitikai döntéseknek, valamint a gazdálkodók és a termékpályák erőfeszítéseinek köszönhetően napjainkra az európai élelmiszer-ellátás világviszonylatban is biztonságos és bőséges, az előállított élelmiszerek táplálók és jó minőségűek. A Stratégia célja, hogy az európai élelmiszer a fenntarthatóság globális etalonjává váljon, ennek érdekében jutalmazza azokat a szereplőket (gazdálkodókat és az élelmiszerlánc további szereplőit), akik már átálltak a fenntartható gyakorlatokra, és ösztönzi a többieket a jó példa követésére. Ezáltal lépéselőnybe hozva az uniós szereplőket a globális piacon.

A termőföldtől az asztalig Stratégia egy olyan fenntartható élelmiszerrendszerre való átállás gyorsítását célozza, amely:

- semleges vagy pozitív hatással van a környezetre;
- segít semlegesíteni a klímaváltozást, de képes alkalmazkodni annak hatásaihoz;

- segít a biodiverzitás javulásában;
- megvalósítja az élelmiszer-, tápanyag-biztonságát, javítja a közegészségügy helyzetét azáltal, hogy mindenki számára biztosítja a hozzájutást a megfelelő mennyiségű, biztonságos, tápláló és fenntartható módon termelt élelmiszerhez;
- biztosítja az élelmiszerek megfizethetőségét, miközben méltányosabb gazdasági hozamot generál;
- előmozdítja az Európai Unió ellátási ágazatának versenyképességét és a tisztességes kereskedelmet.

A Stratégia elve szerint az élelmiszerlánc valamennyi szereplőjének részt kell vállalnia az élelmiszerlánc fenntarthatóságának elérésében. A mezőgazdasági termelőknek a lehető leggyorsabban át kell alakítaniuk a termelési módszereiket, és ki kell használniuk a természet-alapú, technológiai és digitális megoldásokat a jobb környezeti és éghajlati eredmények elérése, az éghajlatváltozás hatásaival szembeni reziliencia növelése, valamint az inputanyagok (pl. növényvédőszer, műtrágyák) használatának csökkentése és optimalizálása érdekében.

A Stratégia ösztönzi az új zöld üzleti modellek kialakítását, a körforgásos bioalapú gazdaság, a megújuló energiatermelés fejlesztését. A tervek szerint 2030-ig 50%-kal csökkentik a hagyományos növényvédőszer használatát, miközben segítik az alternatív megoldások elterjedését, előtérbe helyezve az integrált növényvédelmet. Intézkedéseket hoznak annak érdekében, hogy a csökkenjen a levegő-, talaj- és vízszennyezés, ami az éghajlatváltozási problémák egyik motorja. Ennek érdekében különösen a nitrogén és a foszfor túlhasználátát szükséges a mezőgazdaság oldaláról csökkenteni. A műtrágyahasználat 20%-os csökkenésével a tápanyagvesztés 50%-os csökkenése érhető el, az ehhez szükséges lépéseket egy integrált tápanyag-gazdálkodási cselekvési terv tartalmazza majd.

Problémát jelent, hogy az EU üvegházhatású gáz-kibocsátásának több mint 10%-a a mezőgazdaságból származik, és ennek közel 70%-ért az állattenyésztés felelős. Mindemellett a mezőgazdasági terület 68%-át állattenyésztésre használják, így előtérbe kerülnek az alternatív takarmány-alapanyagok (pl. rovarok, algák), a kritikus takarmány-alapanyagoktól való függés csökkentése érdekében.

Előtérbe kerülnek az állatjóléti intézkedések, és az éghajlatváltozás következtében megjelenő növényegészségügyi problémák leküzdésére támogatni fogják az ilyen irányú innovációkat.

A Stratégia kiemelt része az élelmiszerbiztonság kérdése, hiszen az éghajlatváltozás és a biológiai sokféleség csökkenése közvetlen és tartós veszélyt jelent az élelmiszerbiztonságra. Az élelmiszerrendszerek fenntarthatóságát befolyásoló tényezők nem feltétlenül magából az élelmiszer-ellátási láncból erednek, hanem politikai, gazdasági, környezeti vagy egészségügyi válságok is előidézhetik azokat. Ezekre a problémákra közös európai válaszok szükségesek. Emellett hangsúlyt kap a Stratégiában az élelmiszer-fogyasztási szerkezet javítása, a fogyasztók egészséges és fenntartható fogyasztásra történő edukálása. Cél, hogy a fenntartható élelmiszerek elérhetőek legyenek és megfelelő áron kerüljenek forgalomba az európai piacon, hogy csökkenjen az élelmiszer-pazarlás és az élelmiszer-csalás^[7].

11.6. Esettanulmányok

Jelen alfejezetben bemutatunk néhány olyan esetet, mely bizonyítékul szolgál arra, hogy szükség van az EU szabályozó rendszerére az élelmiszer-biztonság területén.

BSE – szivacsos agyvelősorvadás

A BSE, azaz a szivacsos agyvelősorvadás az agy és a központi idegrendszer lappangó, mindig halállal végződő pusztulása. Köznapi néven „kergemarhakórként” vált ismertté. Emberben előforduló változata a Creutzfeldt–Jakob-kór. Még nem bizonyított, hogy a BSE-kórokozó átvihető állatról emberre, de a brit BSE-kézis a Creutzfeldt–Jakob-kór egy új változata is megjelent^[8]. Az Egyesült Királyságban az 1980-as évek óta detektáltak eseteket, de a pánik akkor tört ki, mikor Németországban az első BSE-esetet dokumentáltak. Erre válaszul az EU 2001-ben az állati eredetű fehérjét tartalmazó takarmány használatára tilalmat vezetett be, mellyel drasztikusan csökkentette a BSE előfordulását. Az Európai Bizottság felkérte az Európai Élelmiszerbiztonsági Hatóságot (EFSA) az esetek folyamatos vizsgálatára. Az EFSA szakértői több javaslatot is tettek az

EU monitoring- és jelentési rendszerének fenntartására és megerősítésére, valamint az újonnan elérhető tudományos adatok értékelésére^[9].

Madárinfluenza

A madárinfluenza a madarak szervezetében megélni képes influenzavírus okozta megbetegedés. Legveszélyesebb változata a HPAI (angolul highly pathogenic avian influenza, azaz „magas patogenitású madárinfluenza”). Először Olaszországban jelent meg, ma már az egész világon előfordul. Egyelőre csupán néhány esetben terjedt emberről állatra, emberről emberre terjedő variánsa nem ismert. Az EFSA folyamatosan monitorozza az uniós tagállamokat és rendszeres jelentéseket készít a bejelentett HPAI-esetekről. Ezek során vizsgálják azt, hogy milyen fajokban történt a megbetegedés, és hogy azonosíthatók-e a vírusban olyan genetikai markerek, melyek emlősökhöz való alkalmazkodást tennének lehetővé^[10].

Listeriaszennyeződés

2018-ban az ESFA figyelmeztetett egy magyarországi cég által csomagolt fagyasztott zöldség veszélyeire, mely Európa szerte számos megbetegedést és kilenc halálesetet is okozott^[11]. A csomagolás során Listeria monocytogenes került az élelmiszerbe. Az élelmiszerek visszakövetése során azonosították a gyártó céget, és azt az időszakot is, amikor az érintett gyorsfagyasztott zöldségeket készítették. A RASFF rendszerébe a jelzések többsége a Salmonellafertőzöttség után Listeria monocytogenes szennyezettségre irányul. Az ESFA szakértői megvizsgálták az eseteket, és ajánlásokat fogalmaztak meg a biztonságos élelmiszerek érdekében.

Aflatoxin

Az aflatoxinok a természetben előforduló, emberre is veszélyes mikotoxinok, amelyeket a penészgombák termelnek. Főként gabonafélékben találhatóak meg, de Magyarországon 2004-ben aflatoxinnal szennyezett fűszerpaprika okozott komoly problémákat^[URL 12]. Az Európai Bizottság felkérésére az EFSA 2020-ban készített kockázatértékelést az élelmiszerek aflatoxi szennyezésével kapcsolatban. A hatóság megállapította, hogy az aflatoxin előfordulását továbbra is figyelemmel kell kísérni az éghajlatváltozás miatti potenciális növekedés fényében^[12].

Irodalom

- [1] Vertrag Zur Gründung Der Europäischen Wirtschaftsgemeinschaft (1957) April, 176. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/DE/TXT/PDF/?uri=CELEX:11957E/TXT&from=EN>
- [2] Jámbor, A., Mizik, T. (2014) Bevezetés a Közös Agrárpolitikába. In Bevezetés a Közös Agrárpolitikába. Akadémiai Kiadó, Budapest. <https://doi.org/10.1556/9789630597869>
- [3] Halmai, P. (2020) A Közös Agrárpolitika rendszere. DialogCampus.
- [4] FAO/WHO (2018) Codex Alimentarius Commission Procedural Manual 26th edition. www.codexalimentarius.org
- [5] Európai Bizottság (2000) Az élelmiszerbiztonságról szóló Fehér Könyv.
- [6] EFSA (2012) Science protecting consumers from field to fork.
- [7] Európai Unió (2020) A „termelőtől a fogyasztóig” stratégia a méltányos, egészséges és környezetbarát élelmiszerrendszerért. COM(2020) 381 Final, 24. https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:ea0f9f73-9ab2-11ea-9d2d-01aa75ed71a1.0011.02/DOC_1&format=PDF
- [8] Honikel, K.-O. (2001) BSE-válság. Az Európai Unió Agrárgazdasága, 6(3), BSE-VÁLSÁG (mezogazdasagikonvyvtar.hu)
- [9] Nébih (2017) Szarvasmarhák szivacsos agyvelősvadása: az EFSA szakértői az elszigetelten megjelenő BSE-megbetegedések okát vizsgálják. https://portal.nebih.gov.hu/nebih_wire_sajtoszoba/-/asset_publisher/13lwUyoN2WOk/content/altalanos-ismerteto-a-rasff-rendszerrol/maximized
- [10] EFSA (2020) Avian influenza overview – update on 19 November 2020, EU/EEA and the UK
- [11] Szalai (2018) 9 halálesetet okozott a magyar cég. Index, 2018. 07. 05. https://index.hu/gazdasag/2018/07/05/9_halalesetet_ozokott_a_magyar_ceg/
- [12] EFSA Panel on Contaminants in the Food Chain (CONTAM): Bignami, M., James, B., Chipman, K., del Mazo, J., Grasl-Kraupp, B., Hogstrand, C., Hoogenboom, L., Leblanc, J.-C., Nebbia, C. S., Nielsen, E., Ntzani, E., Petersen, A., Sand, S., Schrenk, D., Schwerdtle, T., Vleminckx, C., Wallace, B. (2020) Scientific opinion – Risk assessment of aflatoxins in food, EFSA Journal, 18(3), e6040. <https://doi.org/10.2903/j.efsa.2020.6040>

Internetes források

- [URL 1] <http://www.fao.org/fao-who-codexalimentarius/about-codex/members/en/>
- [URL 2] https://elelmiszerlanc.kormany.hu/download/6/6b/40000/A%20Codex%20dokumentumok%20faj%C3%A1i_Pn%C3%A9.pdf
- [URL 3] <https://elelmiszerlanc.kormany.hu/codex>
- [URL 4] <https://eur-lex.europa.eu/>
- [URL 5] <https://eur-lex.europa.eu/summary/chapter/3010.html>
- [URL 6] <https://eur-lex.europa.eu/summary/chapter/3011.html>
- [URL 7] <https://eur-lex.europa.eu/summary/chapter/3012.html>
- [URL 8] <https://eur-lex.europa.eu/summary/chapter/30.html>
- [URL 9] https://europa.eu/european-union/about-eu/agencies/efsa_hu
- [URL 10] https://ec.europa.eu/food/food/rasff-food-and-feed-safety-alerts_hu
- [URL 11] https://portal.nebih.gov.hu/nebih_wire_sajtoszoba/-/asset_publisher/I3lwUyoN2WOk/content/altalanos-ismerteto-a-rasff-rendszerrol/maximized
- [URL 12] <https://hu.wikipedia.org/wiki/Aflatoxin>

Rendeletek, jogszabályok

- [1] A Bizottság 16/2011/EU rendelete (2011. január 10.) „az élelmiszer- és takarmánybiztonsági riasztási rendszerre vonatkozó végrehajtási intézkedések megállapításáról
- [2] Az Európai Parlament és a Tanács 178/2002/EK rendelete (2002. január 28.) az élelmiszerjog általános elveiről és követelményeiről, az Európai Élelmiszerbiztonsági Hatóság létrehozásáról és az élelmiszerbiztonságra vonatkozó eljárások megállapításáról